

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת שלי טל מירון

פ/25/3563

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ייצוג לנשים ברשימת המועמדים), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 3 בחוק מימון מפלגות, התשל"ג–1973¹, בסעיף 3, בסופו יבוא:

"(ד) התקיימו כל התנאים שלהלן, תגדל יחידת המימון ב-15%:

(1) ברשימת המועמדים נכללו לפחות שלוש נשים בכל עשיריה עוקבת ברשימה;

(2) ברשימת המועמדים נכללו לפחות 30% נשים במקומות ברשימה שהסיעה זכתה בהם בבחירות הקודמות;

(3) ברשימת המועמדים נכללה לפחות אישה אחת בחמשת המועמדים הראשונים ברשימה."

דברי הסבר

שוויון וייצוג במפלגה הם שני ערכים בסיסיים לקיומה של דמוקרטיה. נשים מהוות למעלה מ-50% מהאוכלוסייה במדינת ישראל, ולכן תנאי הכרחי להשמעת קולן, וליכולתן לתרום לעיצוב החברה, הכלכלה והמדינה הוא ייצוג שוויוני ככל האפשר בכנסת. בעוד שנשים מהוות למעלה ממחצית מן האוכלוסייה, על פי נתוני מרכז המחקר והמידע של הכנסת מספר הנשים שנבחרו לכנסת ה-23 עמד על 30 נשים שהיוו רק כרבע מכלל חברי הכנסת, ושיעור הנשים בקרב מועמדים במקומות ריאליים מבין הרשימות שהתמודדו לכנסת העשרים ושלוש עמד על 24% (נשים בכנסת, ריכוז נתונים לאחר הבחירות לכנסת ה-23, מרכז המחקר והמידע).

מחקרים רבים מצביעים על כך שעל אף ששיעורן של נשים במשרות מסוימות בשוק הוא גבוה, שיעורן של נשים יורד במידה ניכרת עם ההתקדמות בדרגות ובתפקידים הבכירים (דוח הוועדה לקידום נשים בשירות המדינה שהוגש לנציב שירות המדינה ולממשלת ישראל – דוח ועדת שטאובר, יוני 2014).

ייצוג שוויוני של נשים בפוליטיקה ובפרט בכנסת מעניק לגיטימציה למשטר דמוקרטי-ליברלי, משקף את התפיסה שנשים הן אזרחיות שוות ערך לגברים ומסייע להשריש תפיסה זו. ואילו, היעדר ייצוג מגדרי הולם בזירות הפוליטיות המרכזיות, פוגם באיכותו של המשטר הדמוקרטי. מעבר לכך שהדמוקרטיה

¹ ס"ח התשל"ג, עמ' 52.

הייצוגית שואבת את הלגיטימציה שלה מייצוג הקבוצות השונות, הרי שאם אין מספיק נשים בממשלה, סביר שהבעיות והצרכים הייחודיים לנשים אינם מובאים בחשבון. לעומת זאת, שיעור גבוה של נשים במוקדי קבלת ההחלטות מהווה דוגמה לנשים אחרות, בייחוד מקבוצות מוחלשות שיבקשו להשתלב בצמתים חשובים – בפוליטיקה, בעסקים ובאקדמיה (המכון הישראלי לדמוקרטיה, דרוש: ייצוג נשי הולם בממשלה). בנוסף, העלאת ייצוג נשים בכנסת כפי שמוצע בהצעת חוק זו מביאה לייצוג טוב יותר, יעיל יותר ונכון יותר של צרכי האוכלוסייה הישראלית כולה, ושיקופה בכנסת. הגדרת מכסות ייצוג לנשים ברשימת המועמדים לכנסת יסייעו בהגדלת שיעור הייצוג של נשים במוסדות פוליטיים שונים. על-מנת להתגבר על החסמים המבניים בהם נשים נתקלות בתהליכי הבחירות ולהגיע לתוצאה המשקפת שוויון בין המינים יש צורך בקביעת יעדים מספריים ברורים.

בשנת 2014 התקבל תיקון מספר 12 לחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993, שנועד להעלות את שיעור הייצוג של נשים בפוליטיקה המקומית. באמצעות מתן תמריץ כלכלי לשילוב נשים במקומות ריאליים. התיקון קובע כי סיעות ברשויות המקומיות שלפחות שליש מחבריהן הן נשים יקבלו מימון בחירות מוגדל. על פי תיקון זה סיעה העומדת בתנאי שיעורי הייצוג של נשים, תקבל תוספת בשיעור של 15% מסכום מימון הבחירות שהיא זכאית לו לפי החוק.

לפיכך, מוצע בהצעת חוק זו להחיל על רשימות המתמודדות לבחירות הארציות תיקון דומה לזה שהוחל על רשימות המתמודדות לבחירות המקומיות, ולתקן את חוק מימון מפלגות מתוך מטרה שתוספת המימון תגרום למפלגות להציב יותר נשים במקומות ריאליים ברשימותיהם לכנסת. בהצעת החוק מוצע לקבוע שילוב של מספר תנאים: (א) ברשימה יכללו לפחות 3 מועמדים מכל מין בכל עשיריה עוקבת (10-1, 20-11 וכן הלאה). (ב) לפחות 30% מועמדים מכל מין במקומות שהסיעה זכתה בהם בבחירות הקודמות. (ג) לפחות מועמד אחד מכל מין בקבוצה של חמשת המועמדים הראשונים. השילוב מאפשר לקיים את תנאי השוויון בכל מפלגה בהתחשב בכך שלכל מפלגה מספר חברי כנסת שונה ועל מנת למנוע מצב של דחיקת נשים למקומות בלתי ריאליים.

למרבה הצער, מדינת ישראל ידעה היסטוריה ארוכה של הדרת נשים ואי-ייצוג הולם במוסדות המדינה, ומערכות קבלת ההחלטות, ולפיכך הצעת חוק זו מבקשת להביא לתיקון ולשיקוף צודק וראוי יותר של הנשים באוכלוסייה. יצוין כי הצעת חוק זו אינה מבקשת לשלול או לפגוע בזכות למימון מפלגות כאמור בחוק הקיים, אלא להיטיב עם רשימות המבקשות להבטיח ייצוג הולם יותר לנשים בהתאם לחלקן באוכלוסייה.

יצוין כי יוזמה דומה הונהגה בבחירות לרשויות המקומיות בשנת 2018 והמהלך הוכיח עצמו בדמות תוספת ייצוג של נשים שנבחרו.

הצעת החוק הוכנה בשיתוף שדולת הנשים וכן עמותת נבחרות.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת נעמה לזימי (פ/2560), על ידי חבר הכנסת איתן גינזבורג (פ/3618/24), על ידי חברת הכנסת אימאן ח'טיב יאסין וקבוצת חברי הכנסת (פ/4049/24) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת יוליה מלינובסקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/724/25), על ידי חברת הכנסת נעמה לזימי (פ/725/25) ועל ידי חברת הכנסת אימאן ח'טיב יאסין וקבוצת חברי הכנסת (פ/1371/25).

הצעת החוק זהה לפ/1371/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ז' בתמוז התשפ"ג (26.06.2023)